

STOWARZYSZENIE B. WIĘŹNIÓW POLITYCZNYCH

SPRAWOZDANIE

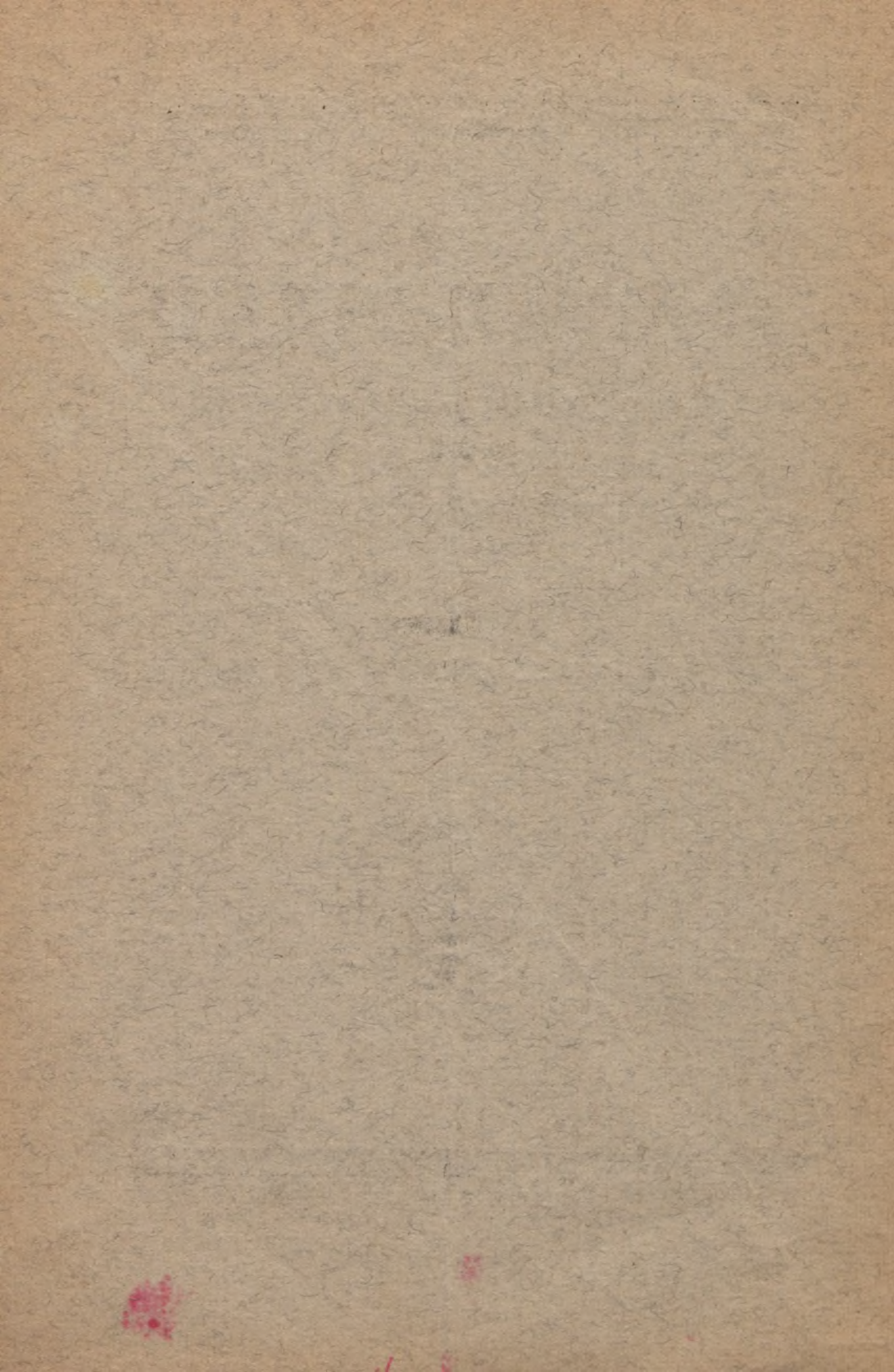
**ZARZĄDU GŁÓWNEGO
STOWARZYSZENIA
B. WIĘŹNIÓW POLITYCZNYCH**

ZA OKRES

OD 1.IV - 31 — 31.III - 33 ROKU

WARSZAWA

STOWARZYSZENIE B. WIĘŹNIÓW POLITYCZNYCH

SPRAWOZDANIE

**ZARZĄDU GŁÓWNEGO
STOWARZYSZENIA
B. WIĘŹNIÓW POLITYCZNYCH**

**ZA OKRES
OD 1.IV - 31 — 31.III - 33 ROKU**

WARSZAWA

BIELAŃSKA 9

cz. 15. 162, 43 / 1931-1933

Odbito w drukarni
Spółki Nakładowo-
Wydawniczej
„Robotnik”
Warszawa.
Warecka 7

Biblioteka
U.M.C.S.
w Lublinie

K. 959 / 54 / 52

Na V Zejeździe Delegatów Stowarzyszenia b. Więźniów Politycznych, który się odbył 19 września 1931 r. w Sosnowcu i był reprezentowany przez 53 delegatów z 17 Kół Stowarzyszenia zostały uchwalone wnioski:

1. V-ty Zjazd uchwala wniesienie noweli do ustawy o zaopatrzeniu b. skazańców politycznych w zakresie: a) rozszerzenia art. 1 na skazańców wszystkich partji politycznych, którzy prowadzili walkę z zaborcami, b) rozszerzenie art. 1 na wszystkich skazańców bez względu na charakter i wymiar kary, c) zwiększenie norm zaopatrzenia dla samotnych zł. 150 i żonatyh 200 zł. miesięcznie, przyczem dla skazańców wdowców, obarczonych dziećmi, zaopatrzenie winno być w wymiarze, jak dla żonatyh, d) rozciągnięcie dobrodziejstw ustawy na rodziców skazańców bez względu na charakter i wymiar kary zmarłego skazańca, e) zaliczenie b. skazańcom politycznym, pracownikom państwowym i komunalnym, lat pracy politycznej i skazania do wysługi emerytalnej, f) udzielenie ulg szkolnych dla dzieci b. skazańców politycznych na równi z pracownikami państwowymi.

2. V-ty Zjazd poleca Zarządowi Głównemu opracować szczegółową instrukcję dla poszczególnych Kół, by potrzebujący pomocy i opieki b. skazańcy polityczni mogli korzystać z przysługujących im praw i wyraźnych uchwał Sejmu. Zjazd wzywa wszystkich członków, którzy potrzebują pomocy i opieki, by natychmiast rozpoczęli starania za pośrednictwem Zarządów Kół o przysługującą im prawnie pomoc i opiekę.

3. V-ty Zjazd kładzie nacisk na konieczność gromadzenia materiałów do historii ruchu rewolucyjnego na ziemiach pol-

skich pod b. zaborami, oraz na potrzebę popularyzowania poszczególnych okresów rewolucyjnych wśród szerokich warstw pracujących. Poleca się Zarządowi Głównemu zorganizowanie odnośnych prac archiwalno-historycznych i muzealnych, nawiązania łączności z bratnimi organizacjami, w szczególności oświatowymi, celem ustalenia metod prowadzenia propagandy na rzecz pracy nad dziejami ruchu wyzwolenieczego w Polsce. Za najpilniejszą pracę z dziedziny walk rewolucyjnych V-ty Zjazd uważa opracowanie księgi pamiątkowej b. działaczy rewolucyjnych.

4. V-ty Zjazd jaknajenergiczniej protestuje przeciwko obejmowaniu posad przez dygnitarzy pobierających emerytury — wtedy, gdy ludzie mrą z głodu z powodu bezrobocia.

5. V-ty Zjazd zgodnie z dotychczasowym swoim stanowiskiem protestuje przeciwko stosowaniu w XX wieku kary śmierci, oraz wszelkim formom doraźnego postępowania, które, jak to pokazuje praktyka sądownicza, prowadzi nieuchronnie do okropnych, niepowetowanych, a dla poczucia sprawiedliwości zbędnych omyłek.

6. V-ty Zjazd podtrzymuje swoje dotychczasowe żądanie, niekiedy tylko połowicznie uwzględnione — zupełnej amnestji dla przestępców i przestępstw politycznych.

7. V-ty Zjazd Stowarzyszenia, którego członkowie w okresie swojego przebywania w więzieniach zaborców, ryzykując często życiem, bronili praw więźnia politycznego, zakłada uroczysty protest przeciwko temu, by w Polsce Niepodległej, znoszono prawa przysługujące więźniom politycznym, oraz traktowania ich w sposób uwłaczający godności człowieka. Ostatnie lata dają pod tym względem rażące i potępienia godne z każdego punktu widzenia przykłady.

8. Dla prac archiwalno-historycznych i przyjsia z pomocą członkom Stowarzyszenia pozbawionym pracy i środków utrzymania, V-ty Zjazd uchwala podatek 50 gr. miesięcznie od członków otrzymujących zaopatrzenie, niezależnie od składek członkowskich wpłacanych przez członków do Kół. Zarządy winny zebrany podatek po 50 gr. całkowicie przekazywać Zarz. Głównemu. Uchwała wchodzi w życie z dn. 1 października 1931 r.

9. Zaleca się członkom Stowarzyszenia, aby losy Loterii Państwowej brali z kolektury Stowarzyszenia.

Do Władz Stowarzyszenia zostali wybrani ttow., którzy podzielili pracę: prezes — K. Pużak (Warszawa), sekretarz — P. Jagodziński (Warszawa), skarbnik — L. Śledziński (Warszawa), wice-prezesa — S. Martynowski (Łódź), R. Ufel (Sosnowiec), członkowie Zarządu — T. Lasocki (Lublin), J. Wośko (Radom). Komisja Rewizyjna — D. Jabłoński (Warszawa), B. Mierzwiński (Łódź), W. Trzcinski (Warszawa).

Za okres sprawozdawczy ubyło ze Stowarzyszenia 227 osób, zmarło 106, zostało skreślonych za szkodliwą działalność i nie stosowanie się do § 11 statutu 121, wstąpiło do Stowarzyszenia 692. Na 1. IV. 1933 r. Stowarzyszenie posiadało 3224 członków, w tem 83 kobiety.

Członkowie Stowarzyszenia dzielą się: 419 katorżan, z których 84 było skazanych na karę śmierci, 66 skazanych na osiedlenie, 52 zesłańców przed 1903 r. 79 skazańców na twierdzę i więzienie, 455, którzy byli więzieni pod śledztwem i 2153 zesłańców administracyjnych po za granice d. Królestwa Kongresowego (na Syberję, wgląb Rosji i zagranicę).

W okresie sprawozdawczym zostały zlikwidowane i przyłączone do pobliskich Kół dwa Koła, — w Wierzbniku i Ozorkowie. Otwarte zostały dwa nowe Koła w Krakowie i Radomsku, w stadjum organizacyjnem jest Koło w Grodnie i w reorganizacji Koło Pomorze. Obecnie posiada Stowarzyszenie 21 Kół — Białystok, Częstochowa, Kalisz, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Ostrowiec K., Pabjanice, Piotrków, Pomorze, Radom, Radomsko, Siedlce, Sosnowiec, Tomaszów, Warszawa, Wilno, Zawiercie, Zduńska-Wola, Żyrardów.

Najliczniejsze Koła są w Warszawie, Łodzi i Sosnowcu. Posiedzeń Zarządu Głównego odbyto 11, zaś posiedzeń prezydium 9.

W myśl zleceń V-go Zjazdu, Zarząd skierował wysiłki w kierunku rozszerzenia Ustawy o zaopatrzeniu, aby ona objęła

szersze rzesze b. skazańców politycznych. W tej sprawie Zarząd przeprowadził szereg konferencji z osobami decydującymi, lecz z powodu ogólnego kryzysu gospodarczego, kwestja rozszerzenia ram Ustawy pozostała na martwym punkcie. Jedynie udało się uzyskać 25. IV. 1933 r. rozporządzenie wykonawcze do Ustawy o zaopatrzeniu, które unormowało szereg kwestji, jakie przedtem w Komisji Kwalifikacyjnej były różnie interpretowane.

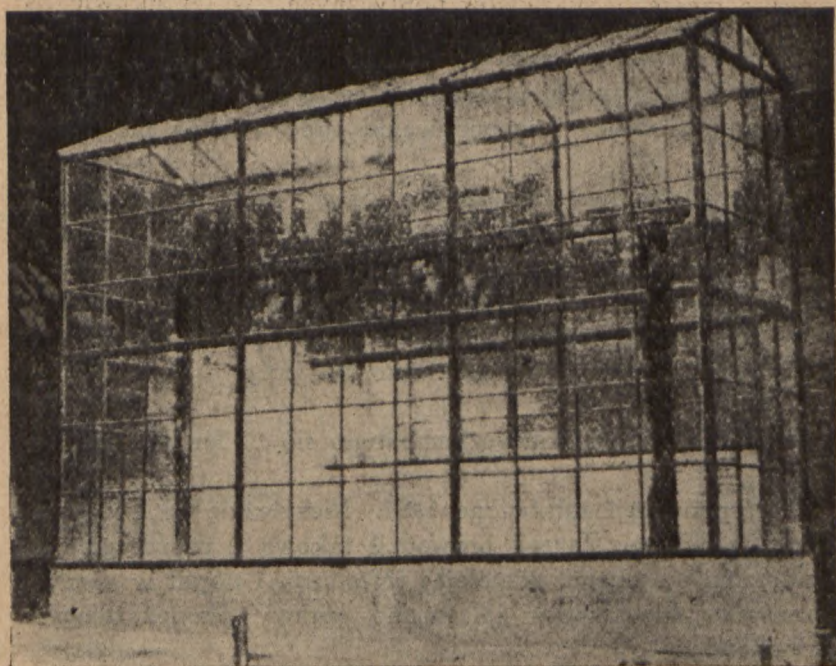
Do Komisji Kwalifikacyjnej z ramienia Stowarzyszenia był wydelegowany tow. K. Pużak i jako zastępcą tow. M. Rudziński.

Wszystkich posiedzeń Komisji odbyło się 126, na których przyznano zaopatrzenie dla członków Stowarzyszenia 917, dla wdów, matek i sierot za pośrednictwem Stowarzyszenia 312. Prawie wszystkie podania były kierowane przez Zarząd Główny, który takowe uzupełniał odpowiedniami zaświadczeniami, przeprowadzając dochodzenia, o ile był brak odpowiednich materiałów archiwalnych. Po każdym posiedzeniu Komisji były wysyłane zawiadomienia do Kół, z których członkowie otrzymali zaopatrzenie.

Z pośród składanych podań około 50% Komisja potraktowała odmownie z braku kwalifikacji ustawowych. W kilku wypadkach Zarząd, uważając odmowę za niesłuszną, skierował sprawę do Trybunału Administracyjnego.

W sprawie zniżek kolejowych i nauki dzieci na prawach urzędników państwowych zostały złożone do Władz memorjały, które dotąd jeszcze nie zostały przychylnie rozpatrzone.

Z uchwalonych przez V-ty Zjazd opłat 50-ciogroszowych, które od wielu Kół wcale nie wpływają, a od innych bardzo opornie, Zarząd ufundował żelazną oszkloną gablotkę nad historyczną szubienicą w Cytadeli Warszawskiej i wydał spis nazwisk b. działaczy rewolucyjnych. Na podstawie materiałów archiwalnych zostały ustalone nazwiska wszystkich straconych w Polsce i nazwiska te zostały utrwalone na miejscach straceń w Cytadeli Warszawskiej i Polesiu Konstantynowskiem w Łodzi.

Gablota nad historyczną szubienicą w Cytadeli Warszawskiej, ufundowana przez Stowarzyszenie b. Więźniów Politycznych w 1933 roku według projektu arch. inż. J. Idzikowskiego.

Biblioteka archiwalno - historyczna przy Zarządzie Głównym liczy obecnie 470 tomów.

Zarząd wystąpił do odnośnych władz z celu uzyskania kilku cel X pawilonu w Cytadeli Warszawskiej, gdzie projektuje się założenie muzeum pamiątek z okresu walk z zaborcami. Władze potraktowały w zasadzie ten projekt przychylnie i Zarząd przystąpił do zbierania pamiątek, pozostających obecnie u prywatnych osób. Zarząd prowadzi b. szczegółową kartotekę wszystkich b. działaczy politycznych i ich czynów w celu dania możliwości przyszłemu obiektywnemu historykowi oceny okresu zmagania się z zaborcami.

Ponieważ wielu b. skazańców, pobierających zaopatrzenie, są samotni i zwracali się do Władz o umieszczenie ich w schro-

niskach, lecz podania zostały potraktowane odmownie, Zarząd powziął myśl ufundowania własnego schroniska. Jedną z pokrewnych organizacji chce bezinteresownie ofiarować na ten cel 4 morgi ziemi i zadaniem Zarządu na przyszłość jest uzyskanie środków i wybudowanie odpowiednich budynków.

Akcja rozłamowa, prowadzona przez różnych „działaczy” starających się zepchnąć Stowarzyszenie do tego lub innego ugrupowania politycznego, nie osiągnęła żadnego sukcesu — czego dowodem jest wzrost liczby członków. Zarząd przez cały czas stał na gruncie bronięcia statutu, przestrzegając apolityczność stowarzyszenia (przybyło 692 czł.).

W okresie sprawozdawczym odbyło się 11 lustracji Kół.

Korespondencji załatwiono 1457. Niezależnie od korespondencji z Kołami, Zarząd prowadził takową z poszczególnymi członkami i osobami, udzielając informacji i porad w różnych sprawach, jak również załatwiano sprawy przyjeżdżających członków.

Około 65% członków nie pobiera zaopatrzenia, z których **przeszło 40% nie posiada ustawowych kwalifikacyj**. Są to ludzie starzy i nawet przy dobrych warunkach gospodarczych z powodu wyczerpania niezdolni do utrzymania się. Zarząd Główny i Zarządy Kół w miarę możliwości niosą im pomoc, zwalniając, oczywiście, od opłaty członkowskiej.

Stan kasowy Zarządu Głównego przedstawia się następująco:

SZCZEGÓŁOWY PODZIAŁ WPŁYWÓW I WYDATKÓW KASOWYCH ZA OKRES OBRACHUNKOWY

1932/1933 R.

A. Wpływy:		złotych
1.	Pozostałość gotówki z ub. okresu	1.956.79
2.	Subsydja od Komisarjatu Rządu	14.247.50
3.	Składki członkowskie	4.999.50
4.	Storno	170.—
5.	Opłaty 50 gr.	1.186.—
6.	Podjęte z P. K. O.	3.460.—
7.	Komorne za T. Michalak i inni	913.—
8.	Zwrot długów	481.07
9.	Ofiary	35.—
		<u>zł. 27.448.86</u>

B. Wydatki:		złotych
1.	Zapomogi	2.550.—
2.	Subsydja	7.834.50
3.	Porto listów i pieniędzy	364.04
4.	Telefon	202.50
5.	Opał i światło	89.10
6.	Materiały piśmienne	349.75
7.	Komorne	720.—
8.	Wpłaty do P. K. O.	6.353.—
9.	Rozjazdy	545.80
10.	Komorne za Michalaka i innych	913.—
11.	Djety sekretarza	1.800.—
12.	Komisji Archiwalnej	661.—
13.	Wydatki na gabloty.	1.672.31
14.	Storna	170.—
15.	Ruchomości zakup	154.—
16.	Różne drobne	851.15
17.	Pozostałość gotówki w kasie	2.218.71
		<u>zł. 27.448.86</u>

BILANS Z DNIA 31 MARCA 1933 ROKU

Kasa	zł. 2.218.71	Majątek Stow.	zł. 7.249.22
P. K. O.	" 4.262.39	Weksle	" 2.000.—
Dłużnicy	" 2.120.—		
Papiery państwowe	" 222.—		
Ruchomości	" 426.12		
	<u>zł. 9.249.22</u>		<u>zł. 9.249.22</u>

PROTOKUŁ KOMISJI REWIZYJNEJ.

Komisja Rewizyjna Zarządu Głównego Stowarzyszenia b. Więźniów Politycznych na posiedzeniach dn. 25—27/XI i 6/XII 1933 r. sprawdziła dokumenty i księgę buchalteryjną i znalazła je w należytych porządku, wobec czego wnosi o udzielenie Zarządowi Głównemu absolutorjum.

(—) D. Jabłoński, B. Mierzwiński, W. Trzcíński.

PRELIMINARZ BUDŻETOWY NA 1933/34 R.

WPŁYWY

Subsydja rządowe . . .	12.000
Oplaty członkowskie . .	4.500
Inne wpływy . . .	2.000

Razem 18.500

WYDATKI

Sekretarz . . .	1.800 zł.
Lokal . . .	984 "
Porto . . .	144 "
Światło . . .	48 "
Opał . . .	84 "
Sprzątanie . . .	120 "
Telefon . . .	204 "
Prace archiwalne.	1.200 "
Zapomogi członk.	3.600 "
Subsydja Kołom	7.680 "
Materiały piśmien.	120 "
Rozjazdy . . .	700 "
Świadczenia . . .	300 "
Wydawnictwa . .	1.516 "

Razem 18.500 zł.

PROJEKTOWANY PODZIAŁ SUBSYDJUM

miesięcznie

Warszawa	100 zł.	Wilno	20 zł
Sosnowiec	90 "	Zduńska Wola. . . .	20 "
Łódź	90 "	Zawiercie	20 "
Radom	40 "	Piotrków	20 "
Lublin	40 "	Tomaszów	20 "
Żyrardów	20 "	Kraków	20 "
Kalisz	20 "	Kielce	30 "
Pabjanice.	20 "	Ostrowiec	20 "
Częstochowa	30 "	Pomorze	20 "

**ZMARLI CZŁONKOWIE STOWARZYSZENIA
ZA OKRES SPRAWOZDAWCZY
NA PODSTAWIE NADEŚLANYCH PRZEZ ZARZĄD
WYKAZÓW.**

Częstochowa.

- 1) Czerniak Antoni
- 2) Dzieciołowski Celestyn
- 3) Mazowiecki Anastazy
- 4) Mecner Zygmunt
- 5) Mika Józef
- 6) Stoszek Antoni

Kalisz.

- 1) Grzembka Jadwiga
- 2) Olejniczak Tomasz

Kielce.

- 1) Adamczyk Stanisław
- 2) Bernardowa Zofja

Lublin.

- 1) Bartkowicz Andrzej
- 2) Jajus Mikołaj
- 3) Meryk-Sierocińska Stan.
- 4) Rogowski Władysław
- 5) Zalewa Józef

Łódź.

- 1) Adamczyk Adam
- 2) Chojnacki Stanisław
- 3) Dubla Mateusz
- 4) Głydziak Józef
- 5) Grass Karol
- 6) Juszcak Michał

Sosnowiec.

- 7) Jaworski Klemens
- 8) Kotecki Telesfor
- 9) Kleszczyński Michał
- 10) Leszcz Edward
- 11) Łuczka Józef
- 12) Mikuła Józef
- 13) Michni Wiktor
- 14) Maciejewski Antoni
- 15) Pawłowski Józef
- 16) Rosenberg Nusen
- 17) Rybak Bolesław
- 18) Sibilski Piotr
- 19) Sass Konstanty
- 20) Sleszyński Kazimierz
- 21) Szmaja Józef

Ostrowiec K.

- 1) Bednarski Jan
- 2) Bilski Józef
- 3) Danko Paweł
- 4) Durnaś Michał
- 5) Krakowiak Jan
- 6) Lenczewski Hipolit
- 6) Malarz Stanisław
- 8) Pacocha Antoni
- 9) Woźniak Michał

Pabjanice.

- 1) Fałkiewicz Karol

Radom.

- 1) Chochowski Walenty
- 2) Czerwonka Józef
- 3) Prokop Piotr
- 4) Siadacz Jan
- 1) Baranek Ignacy
- 2) Białas Stanisław
- 3) Garnarczyk Franciszek
- 4) Guzik Stefan
- 5) Jagiełłowicz Józef
- 6) Kantorosiński Józef
- 7) Krystek Jan
- 8) Kłyk Roman
- 9) Kukulski Adam
- 10) Malczyk Ignacy
- 11) Matysek Stanisław
- 12) Miller Karol
- 13) Michalik Kazimierz
- 14) Moś Szczepan
- 15) Masłoński Aleksander
- 16) Posyłek Jan
- 17) Zrostowski

Warszawa.

- 1) Altman Nuchim
- 2) Bitner Stanisław
- 3) Bohuszewicz Karol
- 4) Bielecki Alfons
- 5) Błaszczńska Tekla
- 6) Czyżewska Marja
- 7) Czerniewski Józef
- 8) Cierpisz Edward
- 9) Dorant Leon

- 10) Gutkowski Hipolit
- 11) Heller Roman
- 12) Ilerc Abram
- 13) Koźlicki Kazimierz
- 14) Kołodziejski Feliks
- 15) Kostka Paweł
- 16) Koszutski Adam
- 17) Laskowski Wacław
- 18) Michalak Tomasz
- 19) Owidzki Władysław
- 20) Orłowski Jakób
- 21) Piątkowski Jan
- 22) Piechowski Adolf
- 23) Piekarski Aleksander
- 24) Perzanowski Władysław
- 25) Pazio Józef
- 26) Urbankiewicz Stanisław
- 27) Wieczyńska Walerja
- 28) Wietrzykowski Gracjan
- 23) Zych Ludwik

Zawiercie.

- 1) Brąblik Florentyna
- 2) Chajducki Bolesław
- 3) Flak Tomasz
- 4) Jędrasik Marja
- 5) Kowalski Henryk
- 6) Masłoński Aleksander

ZYRARDÓW.

- 1) Całajewski Jan
- 2) Fedorowicz Teodor
- 3) Karolak Władysław
- 4) Wysocki Józef.

Razem 106 osób.

Wł. 10

Biblioteka Uniwersytetu
MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
w Lublinie

16243

CZASOPISMA

1931/1933

*Prof. Henryk Sienkiewicz
Lublin*